

A RENDŐRSÉG MEGVÁLTOZOTT FELADATAI AZ EU CSATLAKOZÁS TÜKRÉBEN

1. Bevezetés

A 2004. májusi EU tagság előkészítő szakaszai több éven keresztül zajlottak. Át kellett gondolni, hogy mik lehetnek az uniós együttműködés szempontjai - ehhez meg kellett általánosságban érteni az uniós gondolkodást-, át kellett alakítani jogrendszerünket. Ki kellett gondolni az elvek és harmonizált jogszabályok szerinti új struktúrákat, munkamódszereket, fel kellett zárkózni az unió által megkövetelt módon az információs csatornához. Elő kellett készíteni a speciális szervezetekben való részvételt, és meg kellett teremteni az ehhez megfelelő hazai hátteret.

Ma már nagyjából ismertek azok a kérdések, amelyek új biztonsági kihívásokként jelennek meg. Ilyenek a terrorizmus, az illegális migráció, a határokon átívelő bűnözés. Fontos kérdéssé vált az erőszak, az agresszió térnyerése, amely ma már a családban is külön említést érdemel. A szervezett bűnözés elleni harc a hatóságok napi problémájává nőtte ki magát. A kábítószer, fegyver, sugárzó, mérgező anyag csempészete külön ággá "fejlődött". Központi szervezeteket kell létrehozni az emberkereskedelem, a pénzmosás, a pénz és bankkártya hamisítás kérdésköreinek kezelésére. Új megjelenési forma az információs és adatbűnözés. Az unió nagyon logikusan közelíti meg az együttműködés kérdését. Ahhoz, hogy a politikai és gazdasági célok megvalósuljanak, jó minőségű közbiztonságra van szükség, s ez végső soron a nemzet állam ügye.

A bűnözés elleni közös fellépés gondjai azonban lényegesen túlmutatnak egy-egy állam határán, mert a bűnözés nem ismeri a közigazgatás és az állam határait, és azonnal megtalálják a bűnözők a biztonsági vákuumot. A rendszerek integrációja minden téren előtérbe kerül, hiszen sehol sem találhatók minden helyzetre kész megoldások, nincsenek olyan receptek, amelyek minden problémára egyformán hatásos gyógyírt jelenthetnének. Ezért minden helyzetre, mindenkinek saját magának kell megtalálni a lehető legjobb megoldást. Ez pedig csak a rendszerek integrációja révén valósulhat meg eredményesen.

Az együttműködés szempontjából fontos a határon átnyúló szervezett bűnözés, kábítószer, illegális migráció és a terrorizmus elleni harc. Ott van szükség szoros együttműködésre, közös struktúrák megteremtésére, közös módszerek alkalmazására. Egy-egy olyan negatív esemény, mint ami 2001. szeptember 11-én történt, felgyorsítja a fejlődést olyan értelemben, hogy sok hiányosság napvilágra kerül, újabb együttműködési igények lépnek fel. Az uniós csatlakozással határokon átlépő közös nyomozócsoportok tevékenysége is lehetővé vált.

Tulajdonképpen mi a rendőri együttműködés szempontrendszere? Egyrészt ide sorolhatóak a jogszabályi keretek, melyekbe beletartoznak a különféle nemzetközi egyezmények, az együttes fellépések, közös akciók, közös állásfoglalások, továbbá a közösségi belső szabályozások, melyek vonatkozhatnak pl. kábítószer, lőfegyver, telefon-

lehallgatási ügyekre. Másrészt az intézményrendszer, mely magában foglalja az uniós ügynökséget, központot (Europol), az egyes tagállamok nemzeti kontakt-pontjainak hálózatát (Europol Magyar Nemzeti Irodája), valamint a más tagállamokba kihelyezett összekötőket. Ide tartozik továbbá az a helyes (egységes) gyakorlat, mely a tagállamok szakértőiből létrehozott bizottságokat és munkacsoportokat jelenti, a különféle akciótervek, akcióprogramok végrehajtásának felügyelete, továbbá ide sorolhatók a különféle összehasonlító tanulmányok, kézikönyvek, szakértői jegyzékek.

Az EU csatlakozást követően bizonyos értelemben megváltozott a rendvédelmi fegyveres szervezetek feladata. Új munkamegosztás lépett fel, amely konkrétan érinti ezen szervezeteket. A rendőrség mennyiségileg növekvő feladatait egy felzárkóztatási feladattal kell, lehet megoldani, amely egyrészt az EU kompatibilis gyakorlattal, másrészt az EU színvonalú intézményfejlesztéssel lehet elérni.

2. Új biztonsági kihívások

1. Terrorizmus
2. Illegális migráció
3. Határokon átnyúló bűnözés
4. Az erőszak, agresszió térnyerése
5. Szervezett bűnözés
6. Kábítószer, fegyver, sugárzó, mérgező anyag csempészete
7. Emberkereskedelem, embercsempészet
8. Pénzmosás, pénz és bankkártya hamisítás
9. Információs és adatbűnözés

2.1.

A terrorizmus kérdésével az ENSZ az EU valamint minden egyes ország jogrendszere foglalkozik. Korunkban mint arra már számos tanulmány utal az egyik legsúlyosabb probléma a terrorizmus terjedésének kérdése. A nemzeti államok rendőrségeinek felkészítése és megfeleltetése a terrorizmus elleni harcban egyik legfontosabb kérdés. Hazánkban a nemzetbiztonsági törvény a nemzetbiztonsági hivatal feladatkörébe utalja a terrorelhárító tevékenységet. Eszerint a nemzetbiztonsági hivatal felderítése elhárítja a külföldi hatalmak, szervezetek vagy személyek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit. A hatályos Rendőrségi Törvény szerint a rendőrséghez érkező terror jellegű információk esetén a rendőrség jogosult és köteles eljárni. Szintén törvény és más alacsonyabb szintű jogszabályok rendelkeznek a rendőrség terrorelhárító szolgálatával kapcsolatban, amely azonban csak konkrét terror jellegű cselekmények és terroristák felszámolására vonatkozik.

A terrorcselekmények komplex jogi tárgyú bűncselekmények, amelyeknek elsődlegesen a jog védte érdeke az állami szervek, társadalmi szervezetek és a polgárok zavartalan kényszertől mentes működését, életét jelenti. Ez a közbiztonság alapvető feltétele. A Magyar Köztársaság Rendőrsége belső szabályozás útján - figyelemmel az ide vonatkozó nemzetközi és nemzeti egyezményekre - létrehozta a terror jellegű cselekmények törvényben foglalt felhatalmazásokhoz szükséges intézményrendszerét. A NEBEK-en keresztül tartja a kapcsolatot a nemzetközi információs rendszerrel. Folyamatosan adaptáljuk az EU ezzel kapcsolatos elvárásait.

2.2.

A felsorolt biztonsági kihívások egymással összefüggő rendszerében az illegális migráció egyre nagyobb szerepet kap. A szervezett bűnözés olyan konkrét ágáról van szó, amely hazánkban különös tekintettel a csatlakozásra kiemelt területnek tekintendő. A schengeni egyezmény a szabadság és a biztonság magasabb fokát ígéri a részes államoknak. Ennek megfelelően foglalkozik az integrációval, amelynek lényege az ellenőrzések külső határokra történő áthelyezése. Ugyanakkor összehangolja a bűnüldözés, a terrorizmus a kábítószer kereskedelem, valamint a szervezett bűnözés és az illegális migráció kérdésköreit, politikai törvényi és eljárási rendjét. Ennek során a menedékjog, a bevándorlás és a vízum kiadás tekintetében ad egységes eligazítást.

A Magyar Köztársaság a vízum politikai terén, az illegális bevándorlás terén a rendészeti, idegenrendészeti, igazságszolgáltatási és vámügyi együttműködésben, a menekültjog vonatkozásában megalkotta a schengeni elveknek megfelelő jogszabályokat.

Külön fejezetnek tekintendő a SIS Schengeni Információs Rendszer alkalmazása, alkalmazhatósága és bekapcsolása a nemzeti rendszereinkbe. Az uniós tagsággal a Magyar Köztársaság nem kapott automatikusan belépést a schengeni rendszerbe. Ugyanakkor – mint az uniós külső határa – jelentős szerepet tölt be az illegális migráció elleni védelemben. A Határőrség folyamatos felkészítése és megfeleltetése kellő alapot nyújt a felmerült problémák kezelésére. Szoros és jó együttműködés alakult ki az Interpol, az Europol, a nemzeti tagállamok valamint a rendőrség és a határőrség, vám-és pénzügyőrség szervei között. Ennek kapcsán azonban szükséges az uniós elvárásoknak megfelelő továbblépés és intézményfejlesztés.

2.3.

A határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni harcról ENSZ egyezmény rendelkezik, amely egyezményt 2001. decemberében nyitották meg aláírásra. Az egyezmény célja elősegíteni a határon átnyúló szervezett bűnözés hatékonyabb megelőzését és felderítését. Alkalmazási területei az egyezményben és a jegyzőkönyvben meghatározott súlyos bűncselekményekkel kapcsolatos megelőzés és felderítés. Ez az egyezmény a határokon átnyúló szervezett bűnözői csoportokra érvényes.

A határokon átnyúló bűnözés mennyisége és minősége állandó változásokon megy keresztül. A diktatórikus államokban az "erős" határőrség és rendőrség olyan védelmet épít ki, amely nagy mértékben korlátozza a határon átnyúló bűnözés lehetőségét. A demokráciákban erősödik az államok, régiók és kistérségek közötti együttműködés. Magyarország megváltozott helyzeténél fogva a határokon átnyúló bűnözés struktúráját és mennyiségét tekintve nehezebb helyzetbe került. Megszűnt - az EU tagállamok vonatkozásában - az a szűrő rendszer, amely részben alkalmas volt bűnözők, bűnözői csoportok kiszűrésére, felderítésükre.

A határokon átnyúló bűnözés szinte minden esetben a szervezethez jeleit mutatja, ezért folyamatos igényként jelentkezik a határ közelében működő rendőri szervezetek közötti kapcsolatrendszer javítása. A Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság hosszú évek óta a határon átnyúló bűnözés tekintetében, olyan kapcsolatrendszert épített ki Szlovák Köztársaság illetékes rendőri szerveivel, amely alkalmas az ehhez kapcsolódó információk gyors továbbítására. Rendszeres megbeszélések keretében, amelyeknek adott esetben résztvevői a határőrség, a vám-és pénzügyőrség vagy a nemzetbiztonsági hivatal munkatársai. Tárgyaljuk azokat a konkrét információkat, amelyek vonatkozásában nélkülözhetetlenek a bűnözői szervezetek felderítéséhez. Problémaként jelentkezik az

aktuális politikai helyzetek kezelése. Sajnálatosan tapasztaltuk, hogy az együttműködési "aktivitás" több esetben ettől függő tényező. Kialakítottuk a konkrét személyeken alapuló összekötői rendszert, amely a kommunikáció elsődleges állomása. A határokon átnyúló bűnözés a jelenlegitől szorosabb együttműködést kíván, amely már nem csak a két ország rendőri szerveit érinti.

2.4.

Az erőszak és az agresszió jelentős mértékben elszaporodott az elmúlt időszakban. Ennél a kérdéskörnél nyilván szociológiai és társadalmi feszültségek is megjelennek. Tapasztalatunk, hogy a szervezetszerű, szervezetten elkövetett, de akár a fiatalok tekintetében is az agresszió jelentős hatással van a bűnelkövetési formákra. Ehhez kapcsolódóan egyre több információ jut a rendőrség tudomására, amely a fegyverek beszerzésére irányul, amelynek során az emberi élet és testi épség sem jelent gátló tényezőt. Az ismertté vált bűncselekmények kategóriáját tekintve, az erőszakos és garázda bűncselekmények száma évről-évre emelkedő tendenciát mutat. Korunk egyik komoly problémája ennek kapcsán, a családon belül megjelenő erőszak, amely vonatkozásában a rendőrségen belül külön szabályozás tematika és módszertani ajánlás került bevezetésre.

Komoly hangsúlyt fektetünk a rendőri intézkedésekhez kapcsolódó erőszak megjelenésének, illetve kezelésének gyakorlata tekintetében. Olyan fizikai, pszichikai tényezőket kell ennek kapcsán figyelembe venni, amelynek - véleményem szerint - országosan egységesített gyakorlati formákat kell öltetnie.

2.5.

A szervezett bűnözés hatása ma szinte kivétel nélkül minden egyes államot és azok polgárait érinti. A szervezett bűnözés jellegéből következően egyre inkább nemzetközinek minősíthető. Az Europol szervezett bűnözésről szóló 2003. évi jelentése konkrétan taglalja a témához kapcsolódó információkat. EU tanácsi kerethatározat, biztosít egy olyan lehetőséget, amely a különböző tagállamok bűnüldöző hatóságainak, illetve azok tagjainak együttműködését szabályozza. Ez magában foglalja az Europol, Eurojust, és az OLAF szervezeteinek részvételét. A büntető ügyekben való kölcsönös jogsegélyről szóló egyezmény a közös nyomozócsoportok létrehozását és működését erősíti. A személyek, áruk, a tőke, és a szolgáltatások szabad mozgása, a határok megnyitása, olyan események amelyek a szervezett bűnözői csoportok számára, könnyebbé teszik az unión belül működésüket. Jelentős mértékben nőtt a bűnözői csoportok közötti együttműködés, amelyeken belül nemzeti és etnikai kötődés is található. A hatékonyabb fellépés érdekében sor került a Maastrichti szerződés alkotta pilléres szerkezet megváltoztatására, ezzel olyan technikai, jogtechnikai, és elvi nehézséget megszüntetve, amely segíti az ellenük folyó küzdelmet. Ennek kapcsán egységes európai elvárásoknak felelnek meg az alábbi területeken:

- az illegális bevándorlás és idegenrendészeti szabályozások kérdésében,
- az ember, különösen a nő -és gyermek kereskedelem,
- az ítéletek és határozatok kölcsönös elismerése,
- a büntető ügyekben az eljárás és döntés végrehajtása területén,
- a bírói és más hatóságok közötti együttműködés, valamint
- a tagállamok bűnmegelőzési tevékenységének elősegítése érdekében.

A rendőri együttműködés területéhez tartozik még a teljesség igénye nélkül az információ-gyűjtés, tárolás, feldolgozás, elemzés és ezek cseréje, avagy a nyomozási technikák egységesítése, valamint az Europol operatív együttműködése a tagállamok, valamint harmadik országokkal. A végső cél a belső biztonság garantálása az egységes átfogó európai intézmények együttműködésének eredményeként.

2.6.

Kábítószer, fegyver, sugárzó, mérgező anyag csempészete szorosan összefügg, a szervezett bűnözői csoportok tevékenységével. Különösen igaz ez abban az időszakban, amikor a terrorizmus, különös hangsúlyt és teret nyer egyes államokban. A politikai instabilitás és a hatalom megszerzését célul kitűző szervezeteknek egyre nagyobb szüksége van, ezekre az eszközökre. Ugyanakkor maguk is bekapcsolódnak a szervezett bűnözésbe, hiszen ez biztosítja számukra a szükséges anyagi erőforrásokat. A kelet európai államok vonatkozásában kb. 15 éve jelentős fegyver, mérgező és sugárzó anyag került a szervezett bűnözői körök érdekeltiségébe. A csempészeten rejülő hatalmas pénz örökös mozgatórugója a folyamatnak.

A kábítószer kereskedelem önálló üzletággá fejlődött, amellyel napi szinten találkozhatunk. Ma már nem csak Európában, de kevésbé fejlett államokban is bárki könnyen kábítószerhez juthat. Különös veszélye van a gyermek és fiatalkorúakra gyakorolt hatását illetően. Egy viszonylag kis megyében, mint ilyen esetben Nógrád, jelentős rendőri erőket köt le a kábítószer kereskedelem elleni küzdelem. Nincs rendőrségi razzia, amelynek során ne találkoznánk kábítószer fogyasztó, vagy árusító személlyel. Ugyanakkor azt is tapasztaljuk, hogy hihetetlen konspiráció működik ezen a területen. Néha akár évekre is elnyúló felderítés sem hozza meg a kívánt eredményt. További súlyos problémaként jelentkezik a bűnüldözéshez szükséges megfelelő anyagi erőforrások hiánya. Az illegális fegyver, mérgező és sugárzó anyag és kábítószer kereskedelem elleni fellépés jogszabályi feltételei adottak. Az együttműködő szervezetek közti koordináció vonatkozásában néha azonban még találkozunk kommunikációs problémával, amely részben abból fakad, hogy a felderítés eredményességét statisztikai mutatókban is mérik. Természetesen ehhez járul az egyéb elismerési rendszer, amely miatt a fellépő szerveknek "érdekében áll" a saját realizálás.

2.7.

A szervezett bűnözéshez kapcsolódó embercsempészet, emberkereskedelem térnyerése az utóbbi években egyik legszembetűnőbb folyamat. Olyan bűnözési forma, amelynél egy viszonylag ráfordítással és kis kockázattal komoly profit érhető el. A fejlődő országokba és a gazdasági problémákkal küzdő országokban, emberek milliói gondolják azt., hogy a nagy gazdasági potenciával rendelkező gazdagabb országokban jólét vár rájuk ezért feladják addigi életüket, mindenüket pénzzé téve az embercsempészek hálójába kerülnek. Ugyanakkor a migránsoknak a cél-országba történő sikeres bejutása esetén is számos problémával kell megküzdeni, hiszen munkával nem rendelkeznek, megélhetésük nem biztosított. Az embercsempészet és ember kereskedelem ezen kívül magára az alanyra nézve is számos veszéllyel jár. Így pl. az emberkereskedő markába kerül, értékeit úti-okmányait és mindent aminek pénzben kifejezhető értéke van. Előfordulhat ezen felül zsarolás, csalás, kényszerítés, kábítószer kereskedelem. Másodlagos bűncselekményként jelentkezik az okmányokkal összefüggő hamisítások. Az embercsempész bűnözői körök kiváló nemzetközi mobilitással, logisztikával és kommunikációval rendelkeznek.

Magyarország területén a szervezett embercsempészség a meghatározó, amely vonatkozásában több nemzetiség működik együtt. Többek között románok, szlovákokkal, ukránokkal. Jelentős a szervezetben meglévő már állampolgársággal rendelkező személyek részvétele. A zöldhatáron történő embercsempészséssel párhuzamosan jelentős mértékű oltott a hamis hamisított személyi cserés úti-okmányokkal elkövetett embercsempészet is. Az embercsempészet felderítése, megelőzése rendkívül jól szervezett határőrizeti, határforgalmi tevékenységet igényel. A határőrség nyomozó hatósági jogkörbe való bevonása valamint a titkos információ gyűjtő tevékenység engedélyezése, optimális feltételeket teremtett a felderítő munkához. Megemlítendő, a büntető jogszabályok módosítása is, amely szintén különös súllyal bír a szervezetszerű elkövetés megítélésében. Az embercsempészség, emberkereskedelem megjelenési formáiban minőségi változások következtek be. Az illegális migráció szervezését és irányítását, nemzetközi csoportok vették át, amelyek magas fokú szervezettséggel konspiráltsággal működnek. Az ellenük folyó küzdelem, hatékonyabb rendészeti, nemzetek közötti és nemzetközi együttműködést feltételez.

2.8.

A pénzmosás, a pénzhamisítás és a bankkártyával való visszaélés korunk legdinamikusabban „fejlődő” bűncselekmény kategória. Bár a fenti bűncselekmények számos módon megvalósulhatnak, és az elkövetők fokozatosan fejlesztik praktikáikat, a fejlődés adta lehetőségekkel élve változatos elkövetési módszerekkel élnek, mégis akadnak olyan tipikus tevékenységek és technikák, amelyek már beváltak, nehezen nyomom követhetők, ezért a bűnözők előszeretettel alkalmazzák a bűncselekményeik elkövetése során. Ezen a területen rendkívüli jelentőséggel bír a megfelelő szintű jogszabályok megalkotása és hatályba léptetése.

Az ENSZ a visszaélési lehetőségeket felismerve ún. „minimum” törvényi előírások bevezetését sürgette azokban az országokban, amelyekben elszaporodtak a fenti bűncselekmények. Itt kell említést tenni, az ún. offshore országokról, amelyek paradicsomai a pénzmosásnak. A Nemzetközi Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force-FATF) összeállította azoknak a nem részlegesen, vagy csak de facto együttműködő jogrendszereknek a listáját, amelyekre nyomást kell gyakorolni, a minimum előírások elfogadása érdekében. Természetesen ez a folyamat illetve az előírások ütköznek olyan pénzügyi érdekekkel, amelyek szoros összefüggésben lehetnek az adott politikai rendszerrel.

Az ún. fehérgalléros bűnözés másik területéhez tartozik a bankkártyával való visszaélés, számos formája. Az Európai Unió Bankföderációja kidolgozott az EU tagországaiban egy olyan általános érvényű szabályozást, amely az eltérő nemzeti gyakorlatok nehézségei ellenére életbe lépett. A pénzügyi csalások megakadályozása csak a legkülönbözőbb védelmi és prevenciós intézkedések kombinált alkalmazásával érhető el. Az előzőekben említett jogi szabályozás hatálya kiterjed a csekk rendszerekre, a telefonbankingre, az elektronikus pénzre, a hitel-transzfer megoldásokra, számlacsalásokra, kártya rendszerekre, stb. Ezzel összefüggésben konkrét megfogalmazásra kerültek a kártya kibocsátók feladatai, kártya elfogadók feladatai, a kártya birtokosok feladatai valamint a terminál előírások, a kártyahamisítás elleni védelem, kártyakorlátozások, kártya birtokos azonosítása, és a visszaélés felismerő szoftver alkalmazása.

A bankkártyákkal kapcsolatos bűncselekmények felismerésével az EU-val, az Egyesült Államokkal, és a G-8-cal mint az adott területen kezdeményezéseket tevő

partnerekkel való bel-és igazságügyi együttműködés kiemelt jelentőséggel bír. Az Európai Unió ill. az Europolon belül létrehozásra került (Financial Intelligence Unit) ezen bűncselekmények elleni egység, valamint ennek magyarországi megfelelője az ORFK szervezete keretében.

2.9.

Az információ megszerzésére való törekvés az emberi társadalmakkal egy időben jelent meg. Ennek kapcsán természetesen az információ védelem, is mint ilyen azonos gyökerekkel rendelkezik. A számítógépek megjelenésével, hihetetlen mennyiségű információ vált hozzáférhetővé az arra illetéktelenek számára. A számítógépes hálózati rendszerek megjelenése, kialakulása, fejlődése, új megvilágításba helyezte az információgyűjtést, feldolgozást, kezelést és tárolást is. A rendszerváltást követő években, amely kihatással volt a számítástechnikai és informatikai rendszerekre is, elindult egy folyamat, amely az ehhez kapcsolódó bűncselekmények, megjelenését vetítette elő.

A Büntető Törvénykönyv többször módosult az új bűnelkövetési formák megjelenéséhez alkalmazkodva. Ez a változás a mai napig is tart. Az informatikai védelem alapvetően az információ megsemmisülésének megakadályozására, valamint az információ illetéktelen kezekbe való kerülésének megakadályozására irányult. A visszaélésekkel kapcsolatos szabályozás nem csak hazai, hanem európai szinten is testet öltött. Az Európa Tanács 89/9. számú ajánlásában szerepel egy lista, azokról a cselekményekről, amelyeket leginkább javasol szankcionálni. Ez tulajdonképpen a bűncselekmények büntetőjogi üldözésének elvi feltételeként jelenik meg. Többek között ez a lista tartalmazza a számítógépes csalás, hamisítás, adatokban és programokban történő károkozás, illegális belépés, jogellenes adat vagy titokszerzés, programok másolását. A hivatkozott ajánlásban a bankkártyával történő visszaélést számítógépes csalás egyik formájaként, mint inputcsalást említi. Ez a csalási forma egyébként a magyar büntető törvényben önálló deliktumként szerepel. 2001 évben Strasbourgban nemzetközi egyezmény született a számítástechnikai bűnözésről. (Crime in de in the Cyber-space) meghatározásokat nyújt az egyes cselekményeket, eljárásjogi intézkedéseket és módszereket illetően is. Ugyanakkor felsorolja a cselekmény típusokat, amelyeket kriminalizálni javasol a részes államoknak. Konkrétan:

1. az illegális hozzáférés
2. az adatok illegális elfogása,
3. beavatkozás adat tartalomba
4. beavatkozás rendszerek működésébe
5. eszközök nem rendeltetésszerű használata
6. számítógépes hamisítás és csalás
7. gyermek pornográfia
8. szerzői és szomszédos jogok megsértése

Büntetőjogi szabályozás, követi a fenti szempontokat és a számítástechnikai fejlődést. Különös tekintettel kell lenni a nemzetközi jogfejlődés gyakorlatára.

3. Rendőri és igazságügyi együttműködés

Az Amsterdami Egyezmény 1999-ben történt hatályba lépése óta evidenciaként kell kezelni, hogy a tagállamok önállósága a rendőrség és igazságügyi együttműködés

területén is csökken. A közösségi jog átvétele és érvényre juttatása ezt követően már nem csupán a kormányok közötti két és többoldalú szerződések megoldandó feladata, hanem az EU által kötelezően előírt és szükség esetén az Európai Bíróság által kikényszeríthető kötelezettség vállalás.

A rendőri és igazságügyi együttműködés területén az ezt megelőző években, az ENSZ az Európa Tanács és az Interpol közreműködésével, valamint regionális európai együttműködésben több olyan döntés majd egyezmény született, amely hivatva volt létrehozni az Europol-t és más intézményt. A szervezett bűnözés elleni egységes fellépés szükségeltette az együttműködés területeinek feltérképezését, a lehetőségeket és a szükségleteket. Ezzel került meghatározásra a nemzeti rendőrségek és az Európai rendőri együttműködés feladatköre. Az Európai Unióról szóló szerződés egyik alapköve, hogy az együttműködés és szabályozás nem érintheti a közbiztonság és a belső biztonság fenntartásával és megőrzésével kapcsolatos tagállami hatásköröket. A közrend és közbiztonság szabályai valamint az azt garantáló intézményrendszer tagállami hatáskör, amely a nemzetállamok belső ügye. Együttműködésre a határokon átnyúló és a közösségi biztonságot veszélyeztető szervezett bűnözés esetén kiemelten szükséges. Az erre reagáló szabályozásnak azonban egységes:

- büntetőjogi,
- eljárásjogi,
- nyomozástechnikai,
- szervezeti és
- együttműködési szabályokat kell megjeleníteni.

A hatékony együttműködés gyakorlati megvalósítása területén a tagállamok és a csatlakozó országok részéről sor került az EU egyezmények kiadására. Többek között európai egyezmény a kiadatásról, a kölcsönös bűnügyi segítségnyújtásról, a bűnözésből származó jövedelmek tisztára mosásáról, felkutatásáról, lefoglalásáról, a vámigazgatások közötti kölcsönös segítségnyújtásról, valamint a kábítószeres és pszichotrop anyagok illegális forgalmazása elleni ENSZ egyezmény ide vonatkozó cikkének végrehajtása.

Különös jelentőséggel esik latba, hogy az igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos eljárásokba gyorsítani és rövidíteni szükséges az átfutási időt. Újra kell gondolni bizonyos modern nyomozási módszerek, mint pl. az ellenőrzött szállítás, a fedett nyomozók alkalmazása, a távközlés különböző formáinak lehallgatása, amelyek a határokon átnyúló alkalmazás jogi alapjainak megteremtésével jár. A szabályozások között szerepel a jogi személyek felelősségre vonásának kérdése. A megfelelő szintű bűnüldözési együttműködés és információcsere vonatkozásában nemzeti kapcsolattartási pontok kijelölésére került sor (Interpol Nemzeti Iroda, SIRENE Iroda) szervezeteibe való integrálása.

Az Europol 1999-ben kezdte meg teljes értékű működését, amely az alábbiakat foglalja magába:

- a szervezet számára a Schengeni Információs Rendszerhez SIS való hozzáférés lehetősége,
- megfelelő szintű kapcsolattartás és együttműködés, nemzetközi szervekkel és harmadik országokkal,
- metodikák kifejlesztése, amelyek alkalmasak a tagállamokban folyó nyomozati munkák egységesítésére,

- a tagállamok hatóságai által végzett nyomozási cselekményekben való részvétel illetve támogatás,
- jog és lehetőség a tagállamok irányába konkrét ügyekben nyomozás lefolytatására,
- információcsere európai szintű rendszerének bevezetésére vonatkozó adatvédelmi szabályok figyelembe vételével,
- multidiszciplinális integrált munkacsoportok létrehozásának lehetősége.

Az EU tagállamai 2000 év májusában elfogadták a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezményt, amely nagymértékben módosította a bűnügyi jogsegély intézményét, és létrehozta ennek a rendőri együttműködésben megvalósítható lehetséges formáit. Az egyezmény az alábbi lehetőségeket biztosítja a tagállamoknak:

- ellenőrzött szállítást,
- fedett nyomozás alkalmazását,
- közös nyomozócsoportok létrehozását,
- távközlés lehallgatást,
- tanúk és szakértők, telefon útján történő ki vagy meghallgatását,
- videó konferencia módszerével történő ki vagy meghallgatást,
- fogva tartott személyek átadását (ideiglenes) nyomozati cselekmények végrehajtása céljából,
- bűncselekményből származó tárgyak visszaszolgáltatási lehetőségét.

A rendőri és igazságügyi együttműködés fontos állomása volt az Európa Tanács 1999 októberében Tamperében tartott ülése, amelyen elkötelezték magukat a szervezett és határokon átnyúló bűnözés elleni harc fokozásának. A szervezett bűnözés megelőzéséről, és ellene folyó küzdelemről 2000 évben stratégiát alkottak. A stratégia egységes szerkezetbe foglalja a szervezett bűnözés elleni teendőket. A dokumentum hangsúlyozza a komplexitás fogalmát, amely a bűnmegelőzés és a bűnfelderítés egységét helyezi előtérbe. A megfogalmazott, legfontosabb cselekvési területek közül az Europol megerősítése, a rendőri és az igazságügyi hatóságok együttműködésének erősítése az országon és unión belül, valamint a harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel folytatott konkrét együttműködés továbbfejlesztése külön kiemelendő.

A rendőri és igazságügyi együttműködés előzőekben említett területein túlmenően fontos az ENSZ egyezmény, amely a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni harcról szól. Erről az egyezményről kivonatossan említést tettem a tanulmányom harmadik fejezetében a szervezett bűnözés témakörében. Az egyezmény összefoglalja azon követelményeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy hatékony rendőri és igazságügyi fellépés történjen a szervezett bűnözéssel szemben. Ezek vonatkozásában, nem fontossági sorrendben de tartalmában az alábbiak tartoznak:

- Jogi konstrukcióként bűncselekménnyé való nyilvánításra ad lehetőséget, ha szervezett bűnözői csoportban vesz részt az elkövető, akkor is, ha az elkülönül a bűncselekmény kísérlete vagy végrehajtását magába foglaló cselekménytől.
- Kötelezi az aláíró államokat olyan komplex, jogszabályi és felügyeleti rendszerek kiépítésére, megalkotására, amely a bankok és nem banki jellegű pénzügyintézetek valamint egyéb pénzmosságra érzékeny szervezetek számára készült. Üldözendő a pénzmossás minden formája. Ezzel összefüggésben olyan intézkedések megtételére kötelezi a részes államokat, amelyek köztisztviselők sérthetlenségét erősíti, valamint a korrupció minden formájának megelőzését és felderítését célozza.

- Szervezett bűnözői csoportokban működő jogi személyek felelősségre vonásának (büntetőjogi, polgári jogi, vagy államigazgatási) követelményét írja elő.
- Az egyezményben tárgyalt bűncselekményekből származó jövedelem elkobzását valamint minden olyan vagyont elkobzását, amelyet a tárgyalt bűncselekményekre használtak fel - elkobzás esetén együttműködési kötelezettséget ír elő.
- Az elkobzott bűncselekményből származó jövedelem és tulajdon visszaadásáról és felhasználásáról rendelkezik.
- Kötelezi a részes államokat a banki pénzügyi és kereskedelmi nyilvántartások hozzáférhetővé tételére. A kölcsönös jogsegélyen alapuló kérelmek teljesítését írja elő központi kijelölt hatóságok útján.
- Közös nyomozások lehetősége, speciális esetekben eseti megállapodás lehetősége.
- Az előzőekben említett speciális nyomozási technikák alkalmazását teszi lehetővé, pl. figyelés.
- Tanúvédelmi szabályok alkalmazására kötelezi az aláírókat.
- Az egyezményben meghatározott bűncselekményekkel szembeni fellépés hatékonyságának fokozására, a kapcsolattartó tisztek intézményét vezeti be.
- Az áldozatvédelem vonatkozásában, intézkedéseket tartalmaz
- Külön foglalkozik az eljárás során együttműködők, büntetés enyhítésének kérdésével.
- Bűnmegelőzési programok, kidolgozását ajánlja, valamint etikai kódex megalkotására hívja fel a figyelmet.

A rendőri és igazságügyi együttműködés vonatkozásában, a magyar rendészeti szervek illetve rendőrség felkészülési folyamata alapvetően befejeződött. Az elmúlt években a csatlakozást megelőző időszakban minőségi és mennyiségi változáson esett át a rendőrség. Ez a változás az unión belül folytatott együttműködés eredménye, melynek szakmai tartalma jelentős mértékben járult hozzá, hogy a rendőri szervezetek elérjék azokat a minimális standardokat, amely a tagság feltétele.

4. Aktuális rendőri feladatok

A jogharmonizációs folyamatban, amely a 1990-es évek elejétől napjainkig tartott a Magyar Köztársaság rendészeti szervei fokozatosan készültek fel az uniós feladatok végrehajtására. Az átalakulási folyamat olyan intézményfejlesztéssel és átalakítással, átszervezéssel, ment végbe, amelynek során a munkamódszerek is átalakultak, valamint a végrehajtást végző állomány felkészítése megtörtént.

Az Európai Unió Bűnüldözési Információs Rendszere és a nemzetközi bűnügyi rendőrség keretében történő együttműködésről és információ cseréről szóló 1999 évi LIV. Törvény teremtette meg az úgynevezett egyablakos rendszert. Ebben a rendszerben létrehoztuk az Országos Rendőr-főkapitányság keretén belül, a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központot (NEBEK). A NEBEK keretében a magyar bűnüldöző szervek összekötőket delegáltak, amellyel így teljesült egy uniós módszer. A NEBEK keretében integrálták, az Interpol Nemzeti Egységet, az Europol Nemzeti Egységet, valamint a projektiroda formájában működő SIRENE-Irodát. Az iroda a Schengeni Információs Rendszerhez kapcsolódásunkat követően válik nemzeti egységgé. A NEBEK felhatalmazással rendelkezik több oldalú regionális bűnüldöző szervekkel való együttműködésre, többek között a SECI-vel.

A rendőri együttműködés területén a 2002. évi LIV törvény alapvető változásokat

hozott a rendőri együttműködésben. A schengeni végrehajtási megállapodásnak megfelelően a határokon átnyúló figyelés, a forrányomon üldözés, továbbá a kölcsönös jogsegélyről szóló egyezményben foglalt intézmények jogi alapját teremti meg. Alapvető jelentőséggel bír a közös nemzetközi nyomozócsoportok megalakításának, működésének és alkalmazásának lehetősége, amely szinte kizárólagos eszköze lehet a szervezett, határokon átnyúló bűnözés elleni harcnak. A hivatkozott törvény jogi alapot nyújt, az intézmények alkalmazásának kétoldalú nemzetközi szerződésekben rögzítetteknek megfelelően.

A tanulmányomban említett összekötő tisztek rendszere szintén rendkívül fontos lehetőség a rendőri együttműködésben. A Magyar Köztársaság bűnüldöző szerveinek mára már jelentősnek mondható összekötő tiszti hálózata működik, mely jó színvonalú szakmai hatékonyságot biztosít az ügyek megoldásában. Rendőri, határőr és vámossági összekötő tisztek dolgoznak számos uniós és unión kívüli országban.

Az eddigi lehetőségeken kívül rendkívül gyümölcsöző lehet, az un. Regionális együttműködési kontaktpontok létesítése határmenti területeken, amelyek gyakorlatilag a határforgalomhoz kapcsolódó bűnüldözési feladatokat látnak el. Ezen kontaktpontokon együtt dolgoznak, teljesítenek szolgálatot a két ország rendőr, határőr és vám tisztviselői, felhasználva saját informatikai lehetőségeit. Kiemelt feladat, ilyen kontaktpontok létesítése, az elkövetkezendő néhány évben.

Szót kell ejtenünk egy másik jelentős integrált szervezetről, amelyet 2001 évben hoztak létre. Ez az intézmény a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ. Ezt az intézményt külföldi tapasztalatok alapján hozták létre, amelynek feladata a szervezett bűnözésre vonatkozó bűnüldözési és nemzetbiztonsági információgyűjtés, elemzés, értékelés. Ezen információk feldolgozása után az eredményeket visszaszolgáltatja az érintett szerveknek és a Belügyminisztériumnak. Ehhez kapcsolódóan az uniós tagságra felkészülés időszakában az Országos Rendőr-főkapitányságon sorra megalakultak azok a speciális egységek, amelyek némely esetben maguk is egy országos hálózat központjai. (Tanúvédelmi szolgálat, pénzmosás elleni egység, kábítószer szolgálat, a korrupció elleni terror-felderítési és az emberkereskedelem elleni egységek stb.)

Az ORFK szervezeti korszerűsítése kapcsán, annak bázisán valamint az egységek figyelembevételével létrehozták az ORFK Nemzeti Nyomozó Irodáját. Ezen a bázison integráltan működhetnek együtt az említett egységek, illetve az uniós kontaktpontok. Természetesen szükséges olyan kapacitásbővítés, amely ezt az intézményt megfelelő színvonalra emeli. A jelenlegi helyzetben is szükséges olyan speciális eszközökkel felszerelni, amely a feladatok megfelelő szinten való elvégzését elősegíti.

Az aktuális és konkrét feladatok között komoly szerepe van, az un. Schengen-alap felhasználásának kérdése. Tagságunk elősegítése céljából, 2004 és 2006 között jelentős pénz-eszközök felhasználására van lehetőség, amelyek a bűnöző szervek működéséhez és kompatibilitásához szükséges beruházásaik fedezetére szolgálnak. Természetesen a felhasználás csak olyan integrált programok keretében történhet, amelyek megfelelnek az előírt követelmény rendszernek.

Említést kell tennünk az aktuális rendőri feladatok köréből az alkalmazott ügyeleti rendszerrel összefüggésben. Az ügyeleti rendszer részbeni átalakítása már megtörtént, azonban nagyobb figyelmet kell fordítani arra, hogy a központi ügyeleteken olyan jól képzett, nagy szakmai gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező kollégák teljesítsenek szolgálatot, akik adott esetben nyelveket beszélnek, és személyükben alkalmasak széles vertikumú problémák kezelésére. Feltétlenül fontos, hogy az ügyeleti munkát segítő technikai eszközöknek, európai színvonalúnak kell lennie, olyan informatikai rendszernek

kell támogatnia, amely alkalmas az ügyeleten jelentkező komplex kérdések, problémák megoldására, és kezelésére.

A fent említett területeken kívül még számos olyan konkrét feladat áll a Magyar Köztársaság Rendőrsége előtt, amelyeket szakterületi bontásban lehetne sorolni. A tanulmány terjedelme miatt a fentiekben, csak azokat az általam súlyponti kérdéseknek tartott részeket emeltem ki, amelyek az alapműködés nélkülözhetetlen elemei. A magyar rendőrségen, jelenleg folyik egy szervezet-korszerűsítési folyamat, amelynek következtében sorra feltérképezhetők az uniós követelményeknek megfelelő változások. Ez a folyamat – politikai döntés függvényében – meggyorsítható, de számos területen nehézségek merülhetnek fel. Az átalakításhoz szükséges akarat mellett semmivel sem pótolható a pénzügyi eszközök rendelkezésre bocsátása.

A korszerű rendőrség – egyebek mellett – arról is felismerhető, hogy lehetőleg minél kevesebb élő erővel, és minél több magas színvonalú eszközzel végzi a munkáját.

5. Összegzés

Tanulmányomban főbb vonalak mentén próbáltam vázolni, a Magyar Köztársaság Rendőrségének Európai Uniói csatlakozását biztosító és azt követő kérdéseket. Tényként leszögezhető, hogy a rendőrség állományát és intézményrendszerét tekintve, alapvetően – és hangsúlyozni szeretném – alapvetően – megfelel azoknak a követelményeknek, amelyeket a csatlakozás folyamatában a rendőrséggel szemben támasztottak. Számos ponton azonban még mindig, komoly hátrányokkal rendelkezünk. Ilyen, pl. az állományhoz kapcsolódóan a nyelvi felkészülés rendszere. Meg vagyok győződve arról, hogy ezen a területen a megyei rendőr-főkapitányságok lehetőségei szélesebb körűek.

Felhasznált irodalom:

- Bakóczi Antal-Sárány István: Erőszak a bűnözésben. BM Kiadó Budapest 2001.
- Vámos Tibor: Információs bűnözés, rémlátások és valós veszélyek. Belügyi Szemle, 2002. 11-12 szám.
- Fodor György: A bankbiztonság és a fehérgalléros bűnözés megakadályozása. Belügyi Szemle 1999. 11. szám.
- Farkas István: A bankkártyával elkövetett bűncselekmények alakulása, felderítést gátló tényezők. Belügyi Szemle 1999. 11. szám.
- Irk Ferenc: A közlekedésbiztonság kontrollja 2003. Belügyi Szemle 2004. 1. szám.
- Berta Krisztina: A magyar rendészeti szervek felkészültsége az EU csatlakozásra. Belügyi Szemle. 2004. 5. szám.
- Virányi Gergely szerkesztő: Hanns Seidel Alapítvány. Budapest 2000.
- Havasi Zoltán: Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények 7.évf. 4. szám. ZMNE 2003.
- Finszter Géza: Rendészeti alkotmányos integrációja az unióban. Belügyi Szemle 2004. 5. szám.